

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1886. Första Kammaren. N:o 2.

Torsdagen den 21 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m., och dess förhandlingar leddes af Herr vice Talmannen.

Friherrarne *De Geer* af Finspång, *Ramel* och af *Ugglas* samt Herrar *Abelin* och *De Maré* anmälde att de infunnit sig vid riksdagen.

Föredrogs och nämnades till det blifvande Lag-Utskottet Justitieombudsmannens vid innevarande riksdag afgifna embetsberättelse.

Anmäldes och bordlades Riksdagens Kanslideputerades memorial N:o 1, angående antagande af tjänstemän i Riksdagens kansli.

Företogs val af tio ledamöter i Konstitutions-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedda:

Friherre <i>von Essen</i> , <i>R. J.</i>	med 110	röster,
Herr <i>Gahn</i>	" 110	"
" <i>Hallenborg</i>	" 110	"
" <i>Richter</i>	" 110	"
Grefve <i>Wachtmeister</i>	" 110	"
Herr <i>Koch</i>	" 109	"
" <i>Liljesköld</i>	" 109	"

Herr <i>von Platen</i>	med 109	röster,
” <i>von Ehrenheim</i>	” 108	”
” <i>Wærn, L. M.</i>	” 107	”

Företogs val af tolf ledamöter i Stats-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedda:

Friherre <i>von Kræmer</i>	med 110	röster,
Grefve <i>Sparre</i>	” 110	”
Herr <i>Casparsson</i>	” 109	”
Friherre <i>von Essen, F.</i>	” 109	”
Grefve <i>Piper</i>	” 109	”
” <i>Hamilton</i>	” 105	”
Herr <i>Odelberg</i>	” 105	”
” <i>Widén</i>	” 105	”
” <i>Fosser</i>	” 98	”
” <i>Tamm, H. P. P.</i>	” 93	”
Friherre <i>Leijonhufvud</i>	” 90	”
Herr <i>Sederholm</i>	” 90	”

Företogs val af tio ledamöter i Bevillnings-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedda:

Herr <i>Björnstjerna</i>	med 117	röster,
” <i>Fock</i>	” 114	”
Friherre <i>Barnekow, C. F. K.</i>	” 113	”
Herr <i>Reuterswärd</i>	” 111	”
” <i>Dahl</i>	” 109	”
” <i>Bennich</i>	” 107	”
Grefve <i>De la Gardie</i>	” 66	”
Herr <i>Nisser</i>	” 66	”
” <i>Wærn, C. F.</i>	” 66	”
” <i>Forssell, H. L.</i>	” 61	”

Företogs val af åtta ledamöter i Banko-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedda:

Herr <i>Olsson, P.</i>	med 107	röster,
” <i>Falk, W.</i>	” 106	”
” <i>Peyron</i>	” 106	”

Herr <i>Söderhjelm</i>	med 106 röster,
Friherre <i>Åkerhielm</i>	" 106 "
Herr <i>Rääf</i>	" 102 "
" <i>Sandberg</i>	" 96 "
" <i>Bäckström</i>	" 81 "

Företogs val af åtta ledamöter i Lag-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedda:

Herr <i>Bergström</i>	med 93 röster,
" <i>Clæson</i>	" 93 "
" <i>Ekenman, V. N.</i>	" 93 "
" <i>Fröberg</i>	" 93 "
" <i>Widmark</i>	" 93 "
" <i>Hasselrot</i>	" 92 "
" <i>Stråle, G. H.</i>	" 80 "
" <i>Ericsson, H. M.</i>	" 77 "

Företogs val af sex suppleanter i Konstitutions-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedda:

Herr <i>von Stockenström</i>	med 83 röster,
" <i>Ros, Axel</i>	" 80 "
" <i>von Post</i>	" 80 "
Grefve <i>Falkenberg</i>	" 79 "
Herr <i>Unger</i>	" 75 "
" <i>Pettersson, P.</i>	" 62 "

sedan ordningen emellan dem, som erhållit lika antal röster, blifvit genom lottning bestämd.

Företogs val af nio suppleanter i Stats-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedda:

Herr <i>Cederberg</i>	med 83 röster,
" <i>Rappe</i>	" 80 "
" <i>Fogelin</i>	" 72 "
" <i>Törneblad</i>	" 68 "
" <i>Schotte</i>	" 62 "
" <i>von Hedenberg</i>	" 55 "
" <i>Lithander</i>	" 52 "

Herr <i>von Baumgarten</i>	med 50 röster,
” <i>Lundeberg</i>	” 47 ”

Företogs val af sex suppleanter i Bevillnings-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedda:

Herr <i>Carlsson, L. M.</i>	med 77 röster,
” <i>Söderberg</i>	” 46 ”
” <i>Malmström</i>	” 44 ”
” <i>Lithander</i>	” 44 ”
” <i>Nyström</i>	” 42 ”
” <i>Christenson</i>	” 39 ”

sedan ordningen mellan dem, som erhållit lika antal röster, blifvit genom lottning bestämd.

Företogs val af fem suppleanter i Banko-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedda:

Herr <i>Biesert</i>	med 41 röster,
” <i>Sundström</i>	” 40 ”
” <i>Ekenman, T. L. A.</i>	” 40 ”
” <i>Christenson</i>	” 39 ”
” <i>Spånberg</i>	” 37 ”

sedan ordningen mellan dem, som erhållit lika antal röster, blifvit genom lottning bestämd.

Företogs val af sex suppleanter i Lag-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedda:

Herr <i>Lundin</i>	med 45 röster,
” <i>Leffler</i>	” 45 ”
” <i>Söderberg</i>	” 44 ”
” <i>Lindahl</i>	” 41 ”
” <i>Boström, N. J.</i>	” 41 ”
” <i>Carlheim-Gyllensköld</i>	” 35 ”

sedan ordningen mellan dem, som erhållit lika antal röster, blifvit genom lottning bestämd.

Tillkännagafs att, under förutsättning af Kammarens godkännande, kanslitjenstemän och vaktbetjente, hos Kammaren anstälts till lika antal som vid senaste riksdag, nemligen:

Förste notarier: Kanslisekreteraren A. L. van der Hagen och t. f. Kanslisekreteraren Friherre A. Alströmer; *Notarier:* vice Häradshöfdingarne H. Biörklund, C. von Schulzenheim, C. F. Holmqvist, O. Salmonson och J. Hammarberg, e. o. Amanuensen i Kongl. Biblioteket G. F. Thollander, t. f. Kanslisten i Kongl. Kommerskollegium G. E. von der Burg, Byråingeniören K. M. Lindeberg, Kammarjunkaren F. A. G. Berencreutz och Amanuensen i Kongl. Landtförsvarsdepartementet Friherre O. T. Hermelin; *Förste kanslist:* vice Häradshöfdingen H. W. Hedenstierna; *Registrator:* vice Häradshöfdingen A. T. Hagman; *Kanslister:* Kammarherren B. Fock, Fortifikationskassören W. Geete, Amanuensen i Kongl. Telegrafstyrelsen I. E. Engelhart, vice Häradshöfdingen A. Bergendahl samt e. o. Amanuenserne i Kongl. Arméförvaltningen K. Radhe och A. Göransson; *Vaktmästare:* E. Ehrnström, F. W. Malmberg, E. Pira, G. A. Söderqvist, O. A. Pettersson, C. A. Andersson, J. E. Sjöberg och S. F. Bladh.

Justerades sex protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter Kammaren åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 23 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m., och dess förhandlingar leddes af Herr vice Talmannen.

Justerades protokollet för den 16 i denna månad.

Herr Statsrådet von Steyern aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag angående de svenska Lapparnes rätt till renbete i Sverige och till lag angående renmärken;

2:o) med förslag till lag angående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift;

3:o) med förslag till lag angående ersättning af allmänna medel åt oskyldigt häktade eller dömda;

4:o) med förslag till lag om förändrad lydelse af 19, 43 och 61 §§ i förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 Juni 1875;

5:o) med förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål;

6:o) med förslag till lag angående ersättning af allmänna medel till vittnen i brottmål;

7:o) med förslag till lag angående förändrad lydelse af 22 kap. 21 § Strafflagen;

8:o) med förslag till förordning angående förändrad lydelse af 53 § i Värnpligtslagen den 5 Juni 1885;

9:o) angående afsöndring af jord från Kungsörs kungsladugård i Vestmanlands län;

10:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

11:o) med förslag till stadga angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter;

12:o) angående anslag till iståndsättande och förstärkande af Skanörs hamn;

13:o) angående inlösen af den geschwornern Mathias Griesbachs rättsinnehafvare tillkommande årliga ersättning från statsverket för donerad kronotiondespanmål;

14:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter pigan Maja Greta Olofsdotter; samt

15:o) angående försäljning af förra hospitalssysslomansgården i Linköping; äfvensom

Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelser till Riksdagen:

1:o) i anledning af en vid sist förflutne riksdag beslutad lagförändring; och

2:o) angående förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 af Riksdagsordningen tillkommer en ledamot af statsrådet.

Herr vice Talmannen mottog dessa handlingar med förklarande att de Kongl. propositionerna skulle af Kammaren i grundlagsenlig ordning behandlas.

Upplästes följande till Kammaren ankomna handling:

Protokoll, hållet inför Statsrådet och Chefen för Kongl. Justitiedepartementet den 22 Januari 1886.

Grosshandlaren, filosofie doktorn m. m. Johan Severin Axell i Sundsvall hade denna dag aflemnat fullmakt, utvisande att han, vid riksdagsmannaval, som af Vester Norrlands läns landsting den 23 September 1885 förrättats, blifvit utsedd till ledamot af Riksdagens Första Kammare för en tid af nio år från sistnämnda dag; och sedan berörda fullmakt funnits vara i föreskrifven form utfärdad samt vidare granskats af vederbörande Fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret, utan att desse mot fullmakten framställt någon anmärkning, beslöts, att protokoll öfver hvad sålunda förekommit skulle meddelas Första Kammaren, hvarjemte fullmakten skulle till Kammaren öfverlemnas för att hållas Grosshandlaren Axell tillhanda.

In fidem
G. R. Lilienberg.

Föredrogs Kongl. Maj:ts den 19 innevarande månad bordlagda proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof.

*Statsverks-
proposi-
tionen.*

Herr Mankell: Jag hade hoppats, att innevarande års statsregleringsproposition skulle vara af den beskaffenhet att icke gifva anledning till några väsentliga anmärkningar. Det är ingalunda angenämt att städse behöfva uppträda såsom anmärkare eller klandrare, särskildt när det rör en regering, hvilken man är skyldig mycken tacksamhet och mycket undseende för den goda början, den gjort till jordbeskattningsreformen, äfvensom till åtskilliga andra reformer. Men det förekommer tyvärr punkter i statsregleringen, som jag icke med godt samvete ansett mig kunna med tystnad förbigå.

Hvad som först och främst faller i ögonen, är att, trots de rikliga och stigande öfverskotten på inkomsterna under föregående år, intet förslag till skattelindring eller nedsättning vid innevarande riksdag blifvit framställt. Konungen har sjelf från tronen förklarat, att

Statsverks-
proposi-
tionen.
(Forts.)

statsverkets tillstånd icke förut varit så tillfredsställande, som för närvarande. Hvad hade då varit billigare och rättvisare, än att en motsvarande skattelindring blifvit föreslagen till förmån för de obemedlade klasserna, som relativt till sin skatteförmåga bära de största bördorna?

Inom landet råder ett allmänt känt ekonomiskt betryck. Hvad hade då varit enklare och naturligare än att omedelbart söka minska detta betryck genom en skattelindring så stor, som omständigheterna kunnat medgifva? Jemför man regeringens verkliga, om jag så får säga, "lejonmod" i afseende på skattenedsättningar under de föregående riksdagarna, då öfverskotten voro långt mindre och framtiden, i afseende på inkomsternas storlek, långt osäkrare, med den djupa missströstan, som vid denna riksdag synes hafva betagit regeringen, då måste man verkligen förundra sig.

Jag har försökt att i statsregleringspropositionen utfinna anledningen till denna missströstan, men icke kunnat upptäcka något annat skäl för skattelindringars uteblifvande än den omständigheten, att, i följd af det nuvarande ekonomiska betrycket, förbrukningsskatterna i framtiden möjligen skulle kunna komma att gifva mindre än hittills. Emellertid hafva inga tecken varit synliga att så skulle komma att ske, om icke till äfventyrs den omständigheten, att tullinkomsterna gifvit 800,000 kronor mindre än föregående år. Emellertid har deras öfverskott dock betydligt öfverstigit 4 millioner, och på de flesta öfriga inkomsttitlar hafva öfverskotten varit i stigande.

Jag nämnde, att regeringen vid de föregående riksdagarna visat ett större mod i afseende på skattelindringar, och som bekräftelse derpå ber jag att få erinra, huruledes den vid 1883 års riksdag tilltrödde sig föreslå en omedelbar nedsättning af 2 millioner kronor förutom den framtida och ständigt ökade nedsättning, som skulle blifva en följd af grundskatternas och indelningsverkets afskrifning, äfvensom att den då icke ryggade tillbaka för att skaffa ersättning för de förlorade beloppen genom införande af nya skatter. Äfven vid 1884 års riksdag trodde sig regeringen kunna föreslå åtminstone en nedsättning, nemligen å tullen på kaffe, med omkring 800,000 till 900,000 kronor. Och alla känna vi, huruledes regeringen vid 1885 års riksdag föreslog och Riksdagen beviljade den betydliga skattelindring, som låg i den första afskrifningen å grundskatterna och indelningsverket. Men nu har intet sådant skett, om man icke såsom en skattelindring skulle vilja anse den bebådade nedsättningen i trafiktaxan för statens jernvägar, hvilket likväl knappast lär låta sig göra.

För min del anser jag emellertid, att en skattenedsättning vid denna riksdag är både lämplig och möjlig samt utan fara för framtiden kan ske. Och ibland de nedsättningar, som bära ifrågakomma, synes den af mig förut föreslagna minskningen på tullen å kaffe och socker vara den naturligaste och ändamålsenligaste. Den lättar bördan för alla klasser, men i synnerhet för de obemedlade, som allmänt förbruka dessa varor. Den afskrifning på grundskatterna, hvilken vid föregående riksdag egde rum, kom företrädesvis jordegarna till godo.

Derföre är det icke mer än rätt och billigt, att de öfriga folkklasserna nu få en motsvarande skattelindring.

Men då jag anser, att en sådan bör ske, så erkänner jag äfven min skyldighet att uppgifva, huru budgeten skall ordnas, så att den ändå går ihop. I det hänseendet finnas två utvägar. Den ena är att beräkna statsinkomsterna högre, än som skett i statsregleringspropositionen, der jag anser beräkningen för låg. Den andra utvägen är att göra nedsättningar å de begärda anslagen. Statsverkets tillstånd är lyckligtvis så tillfredsställande, att man kan besluta sig för den ena eller den andra bland dessa utvägar, och lika väl komma till målet.

Såsom bevis derpå, att statsinkomsterna äro lågt beräknade, ber jag att få anföra följande siffror, som visa, att öfverskotten alltjemt stigit. Vid 1879 års riksdag var det verkliga öfverskottet 384,000 kronor; vid 1880 års riksdag 2,789,000 kronor; vid 1881 års riksdag 4,100,000 kronor; vid 1882 års riksdag 5,254,000 kronor; vid 1883 års riksdag 6,800,000 kronor; vid 1884 års riksdag 8,153,000 kronor och för 1885 års riksdag är det angifvet till 7,418,000 kronor. Men dervid är att märka, att öfverskotten vanligtvis visat sig vara större, än de blifvit *beräknade*. Sålunda beräknades det för år 1882 till 3,300,000 kronor, men gaf, såsom nämndt, öfver 5 millioner kronor; för år 1883 till 5,800,000 kronor, men gaf 6,800,000 kronor; för 1884 till 6,400,000 kronor, men gaf 8,153,000 kronor; för 1885 har öfverskottet, såsom jag nämnt, blifvit beräknadt till 7,418,000 kronor, men det är mycket sannolikt, att det i sjelfva verket kommer att uppgå till 9,000,000 kronor. Vid sådant förhållande hemställer jag, om det kan medföra den ringaste fara att beräkna inkomsterna för år 1887 tre millioner högre, t. ex. halfannan million å tullen och halfannan million å bränvinet, samt derigenom ersätta de genom skattelindringen förlorade medlen.

Men jag nämnde, att man härför äfven kunde begagna en annan utväg, nemligen att omedelbart nedsätta de fordrade anslagen. Jag vill icke här upptaga Kammarens tid med att redogöra för alla mindre nedsättningar, som kunna ifrågasättas och hvilka jag hoppas, att Stats-Utskottet, eller åtminstone mina meningsfränder inom detsamma från Andra Kammaren, skola söka åvägabringa. Jag vill blott fästa uppmärksamheten vid några större sådana, och dervid först med tvenne under fjerde hufvudtiteln. Der har Herr Chefen för Landtförsvarsdepartementet, med en ihärdighet, som verkligen är anmärkningsvärd, för tredje gången återkommit med sin anslagsfordran till ett fästnings- och positionsartilleri-regemente och en fästnings-artilleribataljon. För dessa ändamål begäres visserligen icke första året mer än omkring 130,000 kronor, men i och med detsamma man besluter denna tillökning, besluter man för framtiden äfven en utgift af 778,000 kronor; och lägger man dertill de extra utgifter, som sannolikt komma att förenas med dessa corpsers uppsättande, så lär den årliga förökningen i budgeten blott för detta ändamål förmodligen komma att närma sig millioner. Här måste man således vara försigtig; och om Herr Chefen för

Statsverks-
proposi-
tionen.
(Forts.)

Landtförsvarsdepartementet å sin sida ansett sig hafva skäl till den nyssnämnda ihärdigheten, så bör han icke förväna sig öfver, att vi, som hafva olika åsichter med honom, äro lika ihärdiga att bestrida hans anslagsfordran.

Dessutom ber jag att äfven vid detta tillfälle få erinra om de högst betydliga, okontrollerade inkomsterna på fjerde hufvudtiteln, hvilka icke äro beroende af Riksdagens statsregleringsrätt och hvilka äfven statsrevisorerna i sin näst föregående år afgifna berättelse framhållit.

Utom de betydliga besparingarne å de bestämda anslagen, hvilka uppgå till 2- å 300,000 kronor, fastän de ofta äro nominelt högre, förefinnas reservationerna på reservationsanslagen, öfverskridningarne på förslagsanslagen, anslaget till extra utgifter, samt de s. k. uppbördsmedlen, hvilkas belopp för revisionsåret 1883 revisorerna nu ändtligen lyckats upptäcka, nemligen 370,000 kronor. Huruvida de sistnämnda alltid äro så stora, känner jag icke; men i följd af deras natur och de källor, hvarifrån de härflyta, torde de sannolikt kunna beräknas till flera hundratusen kronor. Dertill komma slutligen fjerde hufvudtitelns kassor och fonder, hvars både kapital och årsinkomster disponeras af regeringen. Enligt en medelberäkning för de 13 åren 1870—1882 har krigsstyrelsen från denna källa årligen erhållit minst 200,000 kronor. Sammanlägger man alla dessa summor, så finner man, att krigsstyrelsen har till sitt förfogande ett belopp af närmare en million, än en half million kronor, som Riksdagen icke disponerar, och jag vågar uttrycka den förhoppning, att Stats-Utskottets ledamöter i denna Kammare måtte fästa sin uppmärksamhet vid detta förhållande, då de skola bestämma sig för bifall eller afslag till de begärda anslagen å fjerde hufvudtiteln. Såsom exempel på, hvilka betydliga utgifter hafva kunnat bestridas med dessa medel, ber jag få anföra, att år 1882 af uppbördsmedlen anslogos 26,000 kronor till boställshus vid Carl Gustafs gevärsfaktori och af trosspassevolansfonden 74,000 kronor till ett skjul för trossvagnar å Karlsborg, äfvensom af reservationerna på anslaget till artilleriet 72,000 kronor till ett förrådshus, likaledes på Karlsborg. Om dessa utgifter har Riksdagen aldrig blifvit tillfrågad. När regeringen har medel att bekosta så dyrbara byggnader — säkerligen i mycket större skala. än jag här kunnat uppgifva —, så synas mig en mängd mindre anslagsfordringar kunna tillbakavisas, tills dessa för Riksdagen okända källor hunnit blifva uttömda.

Medan jag sysselsätter mig med fjerde hufvudtiteln ber jag få beröra ett förhållande, som i viss mån har sammanhang med densamma. Herrarne torde måhända påminna sig, att några månader före den näst sista riksdagen förekom i en tidning, som allmänt anses föra byråkratiens och statstjänarnes talan, en högljudd klagan öfver befodringsväsendet inom armén, med yrkande på förbättring i den rigtning, att icke adelsmän i allt för vidsträckt mån skulle föredragas framför ofrälse. Straxt derefter utkom en brochyr, som till fullo bekräftade, att företrüde lemnades adelsmännen icke blott inom armén, utan äfven inom flottan och de civila embetsverken. Äfven jag tog mig friheten att vid remissdebatten år 1884 fästa uppmärk-

samheten vid detta förhållande. Slutligen syntes i nyss nämnda tidning en så att säga halffofficiel förklaring, att vederbörande beaktat missförhållandet och att rättelse skulle följa. Med anledning häraf ber jag att få anföra några siffror, som visa på hvad sätt denna rättelse skett, med förutskickad erinran att af arméns samtliga officerare omkring hälften äro frälse och hälften ofrälse. Under år 1884 voro af 4 generalpersoner, som det året utnämndes, 4 frälse, af 7 öfverstar 5 frälse, af 10 öfverstelöjtnanter 9 frälse och af 25 majorer 10 frälse; först i sistnämnda grad återställdes jernvigten. År 1885 voro af 3 utnämnde generallöjtnanter och generalmajorer 3 frälse, af 5 öfverstar 5 frälse, af 7 öfverstelöjtnanter 5 frälse och af 15 majorer 10 frälse.

Här, om någonsin, kan man säga, att reflexionerna göra sig sjelfva. *Det* är sålunda den bättring, som blifvit utlofvad. Det lider intet tvifvel, att grundlagen genom dessa befordringar tilldelats åtskilliga örflilar. Man skulle visserligen kunna påstå, att det adliga befälet i allmänhet har så mycket större skicklighet och fallenhet för krigaryrket, än det ofrälse, att dessa siffror icke hafva någon betydelse. Men ingen skall tro ett sådant påstående; och det jäfvas dessutom genom det bekanta förhållandet, att inom de scientificka corpserna hafva de ofrälse fått sin behöriga plats. Imellertid hemställer jag, med hvilken glädje och beredvillighet man skall bevilja anslag till en armé, der man i farans stund i de högsta graderna skall hafva officerare tillsatte enligt ett sådant befordringssystem. Man har varnat mig för att i denna Kammare ännu en gång vidröra denna fråga. Men jag tror, att de riddersmän, som här sitta, äro det icke blott till börden utan äfven till tänkesätten, samt hoppas derföre, att alla med mig skola ogilla ett förfarande, som måste vara så skadligt för arméns brukbarhet och fosterlandets bästa.

Men jag lemnar detta obehagliga ämne och återgår till frågan om de skattenedsättningar, som böra och kunna ega rum. Med afseende härå må det tillåtas mig ännu en gång fästa uppmärksamheten vid det förut af mig öfverklagade förhållandet, att femte hufvudtiteln änyo blifvit tillgodosedd på ett sätt, som måste splittra tillgångarne för försvaret och föranleda, att vi hvarken åt landt- eller sjöförsvaret kunna ge den nödiga utvecklingen. Anslagen å femte hufvudtiteln hafva ökats med 449,300 kronor eller till 8,315,000 kronor. Den förnämsta nya utgiften på denna hufvudtitel afser byggandet af ett nytt, större pansarfartyg af samma cert som det under byggnad varande "Svea"; och för sådant ändamål äro begärda närmare 3 miljoner kronor, hvaraf för år 1887 skulle utgå 838,000 kronor. Det kan icke undgå att väcka förvåning, att Herr Chefen för Sjöförsvarsdepartementet redan nu trots sig kunna föreslå en sådan utgift, då likväl ett ganska vanligt förutseende bort föranleda det praktiska pröfvandet af den nya cert, som nu här för första gången blifvit tilllämpad, innan man beslutar sig för dess fortsatta användande. Alla känna vi, att i sjökrigsbyggnadskonsten ej några teorier duga, utan att det der blott är praktik, som gäller, och så mycken praktisk erfarenhet borde man väl åtminstone hafva af detta fartyg, att man

*Statsverks-
proposi-
tionen.*
(Forts.)

visste, huru det toge sig ut i sjön, innan man började med byggan-
det af ett nytt sådant. Jag vågar därför antaga, att man uppskjuter
beviljandet af detta anslag, till dess man hunnit pröfva "Sveas" dug-
lighet.

Bland de förhöjningar i budgeten, som nu blifvit föreslagna och
hvilka uppgå till nära 4 millioner, upptaga afsättningar till vissa fon-
der ett högst betydligt rum. De utgöra tillsammans 2,135,000 kro-
nor. Bland dem förekommer i främsta rummet ett belopp af icke
mindre än 900,000 kronor, som skall afsättas till ett nytt riksdags-
hus, för hvilket ändamål redan förefinnes ett belopp af 1,484,500 kro-
nor. Jag föreställer mig, att man utan ringaste fara skulle kunna
minska detta anslag, åtminstone till hälften, och derigenom få medel
till skattelindringar.

Vidare begäras 800,000 kronor till en fond för inlösande af skatte-
frälseräntor, hvilken summa likvisst blott skulle utgöra den första
femtedelen af de fyra millioner, som för detta ändamål anses behöf-
liga. Det är naturligt, att Riksdagen på ett eller annat sätt måste
anskaffa medel till den beslutade inlösningen. Men i en tid, då skatte-
lindring synes vara det viktigaste, kan det väl ifrågasättas, huruvida
det föreslagna sättet att sålunda bilda ett kapital, är det lämpligaste.
Herr Statsministern och Chefen för Finansdepartementet har medgif-
vit, att ännu ingen sådan ränta blifvit erbjuden till inlösande. Något
trängande behof synes således icke förefinnas. Och det skulle måhända
vara möjligt att upptäcka ett annat sätt, som lika väl ledde
till målet; t. ex. att efter hand utfärda obligationer och upptaga ett
lån, som amorterades med de till statsverket inköpta räntorna, men
använda de 4 millionerna till skattelindringar.

En tredje afsättning är föreslagen till statsverkets kassaförlags-
fond, eller den förut s. k. grundfonden, med ett belopp af 431,000
kronor. Den är visserligen icke så stor som de föregående, men en-
ligt min uppfattning om nämnda fonds beskaffenhet, borde denna af-
sättning numera vara obehöflig. Såsom herrarne känna, uppgick fon-
den under många år blott till 5 millioner kronor. Den har seder-
mera, för att bestrida de nya behofven af förskott under vissa delar
af året, blifvit ökad till öfver 11 millioner. Hr Chefen för Finans-
departementet har uppgifvit dess maximum till åtminstone 15 millio-
ner, hvilket förutsätter en ökning med ytterligare 4 millioner.

Men jag tillåter mig erinra att, i samma mån som grundskat-
terna afskrifvas, minskas äfven fondens behof med det afskrifna be-
loppet. Och när afskrifningen blifvit fulländad, måste fondens maxi-
mum blifva minskadt med deras 6 millioner.

Men äfven om med afskrifningarne skulle uppskjutas, har stats-
kontoret, utan vidare afsättningar till fonden, medel att reda sig med
uti öfverskotten från föregående års statsregleringar. Detta bör så myc-
ket mera vara fallet, som statsregleringarne på senare tider med så-
dan försigtighet blifvit verkställda, att öfverskott alltid synes böra
upplöpa, samt dessutom det senaste årets öfverskott alltid blifvit hål-
let disponibelt. Till förekommande af all möjlig brist i framtiden
hos kassaförlagsfonden, synes mig slutligen vida lämpligare, att för

statskontoret hos riksgäldskontoret öppna en kredit, än att för afsättning åt fonden undandraga kontanta medel, som vida lämpligare kunna användas till statsregleringen eller till skattelindringar.

Bland de föreslagna afsättningarna förekommer äfven en million kronor till postverkets förlagsfond. Denna fond har förut uppgått till 400,000 kr., men skall nu på en gång höjas till nämnda belopp. Jag föreställer mig, att om man ville hafva medel till skattelindringar, skulle man äfven kunna taga något af detta belopp. Och med postverkets vackra utveckling på senare tider, tror jag icke, att deri skulle ligga ringaste fara.

Jag nämnde nyss, att statsverkets ställning verkligen är så tillfredsställande, att man, för att nå målet, nemligen skattelindringen, kunde välja hvar och en af de utaf mig föreslagna båda utvägarne för sig. Detta är emellertid ingalunda nödvändigt, ty man kan begagna dem båda samtidigt och vinna något genom beräkning af högre inkomster samt något genom minskning å anslagen.

Emellertid kan det blifva möjligt, att man icke behöfver anlita någöndera af dem. Blifva nu skyddstullar beslutade i den stora omfattning, som tillämnas, så är klart att statsverket derigenom får ytterligare ökade inkomster. Och då ligger det mycket nära till hands att använda dessa medel omedelbart till skattelindringar.

Hvad framtiden beträffar, hafva vi ju, om så skulle behöfvas, dessutom två ännu stora obegagnade inkomstkällor att anlita; den ena är inkomstskatten eller bevillningen, den andra förvärfvandet åt statsverket af den vinst å bränvinet, som nu af bränvinsförsäljare och lönkrögare godhetsfullt omhändertages. Storleken af den senare inkomstkällan tror jag numera kunna temligen säkert angifvas. Bruttobeloppet är 14 millioner; och dragas derifrån omkostnaderna, torde åtminstone 10 millioner kronor återstå i netto. Der hafva vi en säker inkomstkälla, om blott Riksdagen en gång vill använda den.

Jag beklagar, att Hans Excellens Herr Finansministern icke är närvarande, emedan jag är öfvertygad, att han, under de förutsättningar, jag här tagit mig friheten uppställa, icke skulle hafva mycket emot att gå in på de af mig åsyftade och förordade skattelindringarna. Emellertid är det icke så mycket för regeringens medlemmar, som jag nu ordat, som icke mera för Bevillnings- och Stats-Utskottens ledamöter; och jag vågar till dem hemställa, att de måtte beakta hvad jag yttrat samt dervid fästa det afseende, det kan anses förtjena.

Herr Statsrådet Ryding: Med anledning af den siste ärade talarens uppträdande, ber jag att få gifva Kammaren några upplysningar. Om dessa icke i afseende på siffrorna öfverensstämma med hans uppgifter, så ber jag Eder, mina herrar, sjelfve taga kännedom om de handlingar, till hvilka jag hänvisar, och sedan får Kammaren sjelf döma.

Han tycker sig i statsrevisionen hafva funnit, att det står millioner till krigsstyrelsens disposition. Jag skulle icke beklaga, om så vore förhållandet, men tyvärr är det icke så, och hvar och en af Kam-

*Statsverks-
proposi-
tionen.*
(Forts.)

marens ledamöter, som läser svaren å revisorernas anmärkningar, skall finna, att det varit en liten osäkerhet i uppfattningen af hvad som menas med "omföring" och användningen af en dylik omföring i ett sådant räkenskapsverk som arméförvaltningen, som har kommit tankarne att hvila på de sju-siffriga talen, på millionerna.

Extra uppbördsmedlen förekomma oftast i form af arrendeavgifter, uppgående till några hundratals kronor på sina ställen, på andra till ett eller annat tusental. Det finnes visserligen två rubriker bland de af revisorerna uppräknade "extra inkomster", der beloppet uppgår till större tal, men huru dessa kunnat förvirra tankegången så, som vi nyss hörde, förstår icke jag. Den ena är försäljningsmedel för kasserade persedlar och ammunition; dessas summa går icke till 100,000 kronor, utan håller sig vanligen vid 40 å 60,000 kr. Den andra, hvilken förmodligen också åstadkommit förvirring, innefattar sådana medel, som utgöra inquarterings-, ersättnings- och servicemedel. Dessa inflyta visserligen till arméförvaltningens kassa årligen, men utbetalas äfven sedan årligen till Stockholms garnison på grund af bestämda författningar. Jag tror, att hvar och en, som opartiskt vill studera dessa handlingar, revisorernas anmärkningar och arméförvaltningens svar å dessa anmärkningar, skall finna att de icke äro så storartade dessa medel, som stå till "regeringens okontrollerade disposition". Jag förstår för öfrigt icke detta ord, "okontrollerade", ty hvarje utgift granskas af statsrevisorerna, och så länge desse icke gjort någon bestämd anmärkning mot medlens användning och denna anmärkning blifvit af Riksdagen gillad, kommer jag att fortsätta med att råda till användningen af de medel, som stå till Kongl. Maj:ts disposition, på samma sätt som hittills.

Hvad besparingarna på hufvudtiteln angår, vill jag fästa uppmärksamheten på, att efter år 1882 dessa måste vara och synas större, än hvad de varit förut, sedan Riksdagen, på det att en enke- och pupillkassa skulle kunna ordnas för armén, medgifvit, att då vakanser uppkommit, den s. k. "liggetiden" ökades och att af dessa liggetidsbesparingar en del skulle lemnas till enke- och pupillkassan för att sätta den nya kassan i gång samt för att sätta den gamla kassan i stånd att uppfylla sina förbindelser. Enligt uppgifter från arméns pensionskassa beräknas behofven för t. ex. år 1886 till 80,000 kr. och besparingarne för en månads liggetid uppskattas, enligt af arméförvaltningen lemnad uppgift, till omkring 35,000 kronor.

Vid talarens yttrande om fästningsartilleriet uppgaf han riktigt nog, att det nu är endast 131,000 kr., som begäras, men äfven det hägrade för honom millioner såsom behöfliga i framtiden. Jag behöfver icke påminna om att det är Riksdagen, som beslutar om ett anslags förhöjning, och att således icke heller det nu begärda anslaget kan höjas utan Riksdagens medgifvande.

Slutligen ber jag att få nämna några ord med anledning af det ämne, som talaren behagade kalla "obehagligt", nemligen befordringsväsendet inom armén, men hvilket dock icke tyckes för honom vara obehagligt, eftersom han nu för andra gången återkom till detsamma. För 14 dagar sedan fick jag mig tillsändt i korsband ett nummer af

tidningen Fäderneslandet, der en artikel om befodringsväsendet inom armén förekom. Jag såg på artikeln, fann i densamma detta samma tal om ofrälse officerares tillbakasättande vid befodringar, och i tanke att kapten Mankell skulle draga fram detta ämne i dag, tog jag med mig några papper med utredning af denna fråga. Jag har aldrig egnat någon tanke vid förslags afgifvande eller granskning, huruvida den föreslagne varit frälse eller ofrälse, utan jag har alltid sökt vid befodringar att kunna endast finna den mest förtjente. När herr Mankell emellertid för två år sedan här i Kammaren hade vidrört samma ämne, befalde jag den, som har den s. k. rangrulledetaljen i departementet om hand, att göra en utredning, huru sig med denna fråga förhöll från och med år 1882, i Juni, då jag emottog departementschefs befattningen, och det var eget hvad de faktiska siffrorna blefvo olika i detta fall, mot hvad herr Mankell uppgifvit. De stälde sig på följande sätt. Till kaptensgraden gå befodringsarne, såsom bekant, enligt tur men sedan efter förtjenst. Äfven om så vore förhållandet, att ungefär halfva antalet officerare vore ofrälse och andra hälften frälse, hvilket herr Mankell förutsatte, så gifva mina siffror ett helt annat resultat vid slutomdömet föllande än den siste ärade talarens, ty förhållandet är, att från den 16 Juni 1882 till och med Januari 1884 skedde 34 befodringar i eller till regementsofficersgrad och af dessa befordrade voro 12 frälse och 22 ofrälse. Jag vill nu fästa uppmärksamheten på det felaktiga i att säga, att hälften af arméns officerare äro frälse och hälften ofrälse och derefter bedöma befodringsarne. Så får man icke göra, ty jag kan icke göra en underlöjtnant eller löjtnant till major, utan man måste döma efter förhållandet i näst lägre grad. Då ställer sig förhållandet på det sättet, att till öfverstelöjtnanter befordrades 6 frälse och 6 ofrälse och proportionen mellan frälse och ofrälse majorer var 49 : 40. Till majorer befordrades 3 frälse och 15 ofrälse, eller 12, om jag undantager dem, som befordrades i regementet, och proportionen i kaptensgraden var 208 : 316 eller således i det närmaste 1 : 1 1/2.

Äfven en annan gång lät jag göra en dylik utredning, nemligen på våren 1884. Äfven denna gång på grund af särskildt tillkommen anledning, emedan tiden är så upptagen i departementet, att man icke har lust att annars offra tid och krafter på dylika obehöfliga småsaker. Då utgafs en "Svensk Militärtidning", hvilkens utgifvare hade anhållit att få dels upplysningar i departementet om — och dels tillgång till alla förordningar, som gifvos ut, för att riktigt och snart kunna meddela dem. Detta villfors. Om en tid stod der en artikel om befodringsväsendet, hvilken gick på samma lät, som den vi nyss hörde nemligen att det skulle ske så många orättvisor derigenom, att de frälse officerarne föredrogos. Jag skref till utgifvaren, att alla upplysningar i frågan skulle hållas honom till handa, att han skulle få tillgång till afgifna förslagen m. m. Han svarade, att han tacksamt skulle infinna sig, men naturligtvis kom han aldrig.

Den utredning, som då emellertid gjordes, visade följande resultat. Under 1884 befordrades till generalmajorer 5, alla frälse, såsom det är uppgifvet, men det var ingen ofrälse, som blef förbigången.

Statsverks-
proposi-
tionen.
(Forts.)

Det fans således ingen anledning att tala om, att någon var tillbakasatt. Vid befordran till öfverste hade dylik tillfallit 4 frälse och 3 ofrälse och proportionen i öfverstelöjtnantsgraden under föregående år var 25: 16. Vid befordringarna till majorer under samma år hade 9 frälse och 15 ofrälse befordrats, då proportionen i kaptensgraden ju var 1: 1 $\frac{1}{2}$.

Skulle jag draga några slutsatser ur dessa faktiska siffror, hvilka kunna inhämtas ur offentliga handlingar, skulle det tvärtom vara, att de frälse officerarne blifvit tillbakasatte, men som jag alltid ansett officerarne, så väl frälse som ofrälse, böra sköras öfver samma kam, så är antagligen orsaken till de frälse officerarnes öfverlägsenhet vid befordringarna 1885 att söka deri, att strax förut de ofrälse legat öfver. Jag förstår icke, huru så olika siffror kunna anföras; — jag kan endast förklara det på det sättet, att när namnen på de befordrade läsas och ett namn, såsom det säges i "Sköna Helena", "låter bra", genast anses det för adligt namn.

Herr Stjernspetz: Orsaken, hvarför jag vågat begära ordet vid detta tillfälle, är, att jag vid ett hastigt genomgående af statsregleringspropositionen funnit, att flottan blifvit mer än rädligt och allt för mycket tillbakasatt för landtförsvaret. Chefen för Sjöförsvarsdepartementet har måst pruta med sig sjelf, under det att landtförsvaret deremot synes hafva fått *allt*, hvad för den närmaste tiden kan anses vara önskligt eller behöfligt för detsamma.

För att tydligt ådagalägga faran af det bristfälliga tillstånd, hvori vårt sjöförsvar befinner sig, vågar jag göra en liten jämförelse mellan vårt lands försvar och ett af Europas minsta och svagaste staters, vår nära granne Danmarks. Om vi vilja räkna med reela befintliga faktorer, är förhållandet det, att Danmark mycket väl skulle, med hopp om framgång, kunna börja ett krig med oss, förfaga eller förstöra vår flotta eller instänga densamma. Sedan detta vore gjordt, funnes ingenting, som hindrade Danmark att t. ex. göra en landstigning på Gotland och bemäktiga sig hela ön. Äfven Öland sväfvade i fara, och att vår sjöfart till största delen skulle blifva tillintetgjord är tydligt. Om det vidare är sant, hvad jag sett i tidningarne i dessa dagar, att Danmark är betänkt på och redan börjat gå i författning om att anskaffa 40—50 större fartyg, som visserligen äfven skulle användas i kofferditjenst men dock skulle byggas så, att de i krigstid kunde bestyckas med kanoner och användas för krigiska ändamål — om detta är sant, så vill jag tillägga, att Danmark förutom hvad jag nyss nämnde, skulle kunna med en del af dessa fartyg, blockera alla våra förnämsta sjöstäder, Sveriges såväl som Norges, uppbringa våra fartyg och sålunda totalt förstöra de förenade rikenas handel och handelsflotta. Ingen, som allvarligt studerat dessa faktiska förhållanden, kan, derom är jag fullkomligt viss, med verkliga skäl gen-drifva detta mitt påstående.

Vid genomläsandet af statsregleringspropositionen, finner jag, att den upptager nära en och en half million *ökade* utgifter för landtförsvaret. Vid det hastiga genomgåendet har jag visserligen icke

funnit anledning till några sakliga anmärkningar emot detaljerna och det är i dag ej rätta ögonblicket derför. Krigsministerns framställningar äro gjorda med afseende på att utbilda vårt landtförsvaret i den rigtning våra militärer tänkt sig. Men jag måste på samma gång allvarligen framhålla, att om dessa en och en half million nu beviljas att från och med nästa års utgå, så kommer dock denna förbättring i vårt landtförsvaret *icke att i någon nämnvärd mån uppläsa den farliga militära ställning, som jag här ofvan påvisat. Dessa förbättringar i landtförsvaret, äfven om de skulle efterföljas af flera sådana, förändra icke det svaga tillstånd, hvaruti, i stort sett, vårt försvar befinner sig icke ens i jemförelse med Danmark och ännu mindre i jemförelse med någon af stormakterna. Det är på grund af dessa förhållanden, som jag hyser det hoppet, att Riksdagen åtminstone icke må göra några de ringaste afprutningar på hvad chefen för Sjöförsvarsdepartementet begärt, och för min del skulle jag vara villig att, för att stärka sjöförsvaret, till detsamma öfverflytta en del af de för landtförsvaret begärda anslagen, så att chefen för sjöförsvaret finge de anslag beviljade, som vederbörande inom hans departement ansett behöfliga.*

Medan jag har ordet, ber jag att få framhålla en omständighet, som synes mig vara litet betänklig. Vi hafva nemligen en fästning i hafsbandet på vestkusten, Marstrand, som nu på fjerde året står öfvergifven. Man torde förgäfvnes få leta efter något exempel, att ett land öfvergifver en dylik fästning, indrager dess besättning utan att på samma gång slopa alla fästningsverken. Vi hafva en gång fått betala Elfsborgs lösen och måtte vi icke i framtiden äfven få betala lösen för Marstrand, det önskar jag! Fara derför finnes, då denna fästning särdeles väl lämpar sig för en fiende att der inrätta kolupplag m. m.

Herr Mankell: Det skall ej gå så lätt för Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet att kasta mig ur sadeln, som han möjligen förmodat.

Hvad beträffar hans försök att bortresonnera statsrevisorernas anmärkning i afseende på uppbördsmedlen dermed, att statsrevisorerna icke skulle hafva tagit omföringarne i betraktande, vill jag upplysa, att statsrevisorerna låtit verkställa en noggrann och mödosam utredning just rörande denna fråga, nemligen hvilka medel härleda sig från omföringar eller äro verkliga uppbördsmedel. Tabellerna häröfver förefinnas i revisionsberättelsen och kunna af hvem som helst granskas. Genom denna utredning kom man till det resultat, att de verkliga uppbördsmedlen under revisionsåret utgjorde 367,920 kronor 44 öre. Men huruvida i detta belopp äfven möjligen skulle ingå ytterligare omföringar eller andra medel, som icke höra dit, det har statsrevisionen icke kunnat utröna. Och har någon förväxling här vid lag egt rum, så ligger orsaken dertill i den bristfälliga bokföringen inom Arméförvaltningen, hvarom statsrevisorerna nu återigen tagit sig friheten framställa anmärkningar, dem jag vill hoppas att Stats-Utskottet icke förbiser.

Statsverks-
proposi-
tionen.
(Forts.)

Hvad angår storleken af besparingarna, så torde det svårligen kunna nekas, att de under olika år uppgått till ett belopp af 2, 3 à 400,000 kronor. Och orsaken härtill torde förnämligast kunna sökas i de s. k. liggetids-medlen, som jag hoppas vi snart skola få bort. Såsom Herr Statsrådet uppgaf, är det riktigt, att dessa medel delvis användas till bestridande af kostnaderna för pensionering ur arméns nya enke- och pupillkassa. Men han glömde tillägga, att detta blott skall ega rum *några år*, äfvensom att högsta beloppet af detta tillskott blott under sista året uppgick till 70,000 kronor, men att det hastigt skall sjunka och småningom försvinna, hvarefter besparingarna åter qvarstå till sitt förra belopp.

Hvad vidare beträffar det anslag till artilleriet, som regeringen nu för tredje gången begärt, så är det väl sant, att Riksdagen i år icke behöfvet bevilja mer än det belopp, som nämndes. Men må hvar och en läsa den Kongl. propositionen och se efter, om icke meningen är, att fortsättning skall följa, och om icke det, som i år medgifves, blir utan ändamål, såvida Riksdagen icke fortfarande beviljar anslag. Det är med denna organisation samma förhållande som med värnpligtens utvidgning, hvarom Riksdagen förra året beslutade lagen, men hvartill den nu måste bevilja omkostnaderna med 7 à 800,000 kr., hvilka sannolikt icke blifva de sista. Det är därför man aldrig kan vara nog försiktig med beviljande af sådana anslag, som i framtiden kunna draga efter sig andra, hvilkas belopp man sällan kan beräkna.

Hvad slutligen angår befordringsväsendet inom armén, så är det visst möjligt, att jag begått något mindre misstag i afseende på siffrorna. Men jag ber få anmärka att de år, Herr Statsrådet omnämnde, voro de, som jag icke vidrörde, nemligen åren 1882 och 1883, fastän det oaktadt just under dem nyssnämnda klagomål uppkommo, hvilka svårligen kunde tillbakavisas. Sedermera har han blott berört befordringarna under år 1884 med siffror, som jag icke nu kan granska; men han har äfven dervid försigtigtvis undvikit de högsta graderna, särdeles generalsgraden. För år 1885 har jag här i handen en lista på namnen å de befordrade, af hvilken hvar och en kan bedöma, huruvida något misstag å min sida egt rum eller icke. Det af mig öfverklagade förhållandet är dessutom så allmänt känt och har gifvit anledning till så mycket missnöje inom armén, att det förefaller obegripligt, huru regeringen derom kan sväfa i okunnighet. Vill man göra sig besvär att taga reda på tänkesätten rörande denna fråga, äfven hos i öfrigt mycket lojala officerare, skall man få bekräftelse på mina ord.

Herr Hedlund: Jag trodde visserligen icke, att det skulle blifva en s. k. remissdebatt i dag. I sådant fall skulle jag måhända hafva tagit mig friheten att uttala i en eller annan detalj min uppfattning af hufvudtitlarna. Nu ber jag endast att få antyda några allmänna synpunkter, hvilket väl måhända också torde vara det rigtigaste vid en öfverläggning sådan som denna, hvilken väl egentligen afser att fälla några omdömen om ett system och mindre att lemna Stats-Utskottet eller

andra Utskott en vägledning i afseende å deras kommande rådslag och beslut. Jag medgifver likväl, att det sista kan vara ganska lämpligt, särskildt för det fall att inga motioner väckas i samma syfte, som den ene eller andre framställaren inom Kammaren dock önskat att göra gällande.

Vidkännande den förste talarens yttrande, att tidsomständigheterna synas hafva manat att företaga några skattelindringar i afseende å de indirekta skatterna, af hvilka han särskildt föreslog tullafgifterna på socker och kaffe, så ber jag att få till fullo med honom instämma. Utan att våga tillerkänna mig den sakkännedom, som ett säkert om-döme i denna väg skulle fordra, tror jag dock, att han har rätt deri, att den allmänna meningen, på hvilken man ju i våra dagar lägger en synnerlig vikt, när det gäller tullafgifter på lifsmedel, är mycket stämd för den åsigten, att, när statsverkets tillgångar sådant med-gifva, nedsättning må kunna ske just på de nämnda artiklarne, emedan de ingå i förbrukningen såsom nödvändighetsvaror. Dock vill jag något skilja mig från den ärade talaren derutinnan att, om icke *båda* dessa tullafgifter skulle kunna nedsättas, man i första rummet bör göra det i fråga om *kaffe*.

Vid en utredning, hvilken jag såsom ledamot af Bevillnings-Utskottet för några år sedan sökte göra, visade det sig, att socker-konsumtionen fördelar sig temligen lika mellan de förmögnare och de mindre bemedlade klasserna, så att tullen på socker drabbar ungefärligen i förhållande till förmögenhetstillgångarna. Den förmögnare konsumerar verkligen proportionsvis så mycket mera socker än den obemedlade, att man kan säga, att denna beskattning faller såsom en inkomstbeskattning. Men det är icke fallet med kaffetullen. Kaffe konsumeras i jembeförelsevis mycket högre grad af de obemedlade än af de bemedlade. När man således skall taga hänsyn till dessa om-ständigheter, hvilket man bör göra, emedan man icke bör taga be-skattningsföremål, som falla tyngre på den ena klassen än på den andra, så bör, enligt mitt förmenande, kaffetullen i första rummet tagas i betraktande. Jag sätter då kaffetullen under samma kategori som lifsmedelstullarne, och ett korollarium af hvad jag sagt måste vara det, att jag anser *alla* lifsmedelstullar förkastliga, ja fördömliga.

Här möter dock en svårighet vid statsregleringens uppgörande för nedsättande af den ena eller andra skatten, som beror af tull-afgifterna, uti Regeringsformens stadgande rörande det förfaringssätt, hvartill Bevillnings-Utskottet i denna del är befogadt. Det heter nem-ligen, såsom vi alla känna, i Regeringsformens 62 §: "Sedan Stats-
verkets behof blifvit af Riksdagen pröfvade, ankommer det på Riks-
dagen att en deremot svarande Bevillning sig åtaga" etc. Detta har man tolkat så, att det endast gäller den s. k. allmänna bevillningen, hvilken Riksdagen, sedan tillgångar och behof blifvit pröfvade, har att fastställa. Då inträder den omständigheten att, sedan det visat sig, att tillgångarna öfverskjuta behofven, man får nedsätta beräk-
ningarna så låg som möjligt på den ena eller andra inkomsttiteln för att icke behöfva stryka hela den allmänna bevillningen, hvilket vi icke kunna göra, dels af politiska skäl och dels därför, att den kom-

Statsverks-
proposi-
tionen.
(Forts.)

munala beskattningen hvilar på densamma. Detta förhållande är — det måste vi medgifva — något konstladt, och riktigare vore då, att Bevillnings-Utskottet kunde taga äfven de andra bevillingarna med i beräkning, så att, när man ser, att statsverkets tillgångar det medgifva, man i sista stunden äfven kunde göra nedsättningar i afseende på vissa tullafgifter. Detta har varit föremål för ganska lifliga debatter inom Bevillnings-Utskottet. Men man har ansett sig icke kunna göra dessa nedsättningar så i sista stund, icke en gång uppskjuta de egentliga s. k. finanstullarne till sista stund, emedan man har föreställt sig, att det icke sammanstämmer med Regeringsformens rätta mening.

Hvad för öfrigt beträffar det principiella i fråga om de anmärkningar den förste talaren gjorde rörande de begge hufvudtitlarne, landt- och sjöförsvaret, ber jag att få säga några ord. Det är då ganska visst, att, när man kommit hit upp till hufvudstaden och riksdagen, man känner sig i en helt annan luft än, då man låg nere i landsorten. Der hör man alltid: "kunna icke riksdagsmännen göra några inskränkningar i dessa utgifter för armén och flottan"; man får de mest bevakande uppmaningar och man kommer hit med full föresats att göra hvad man kan, huru ringa det än må vara. Men knappt har man inandats luften här, så känner man denna ifver minskad, eller, rättare sagdt, man stöter mot en mur af hinder, som man icke förmår att genombryta. För min del, skulle jag vilja uttala den grundsatsen, att Riksdagen icke måtte bevilja ett öre mer än förut till dessa begge hufvudtitlar, utan att båda må reda sig med för handen varande tillgångar. Jag uppställer en jämförelse med kyrkan. Om en motion skulle väckas eller ännu mer, om Kongl. Maj:t skulle framlägga en proposition om anslag på en half eller hel million för att upphjelpa några i smärre omständigheter stadda presters läge, eller för annat ändamål, som vore för kyrkan nödvändigt, så menar jag, att Riksdagen icke skulle fästa afseende dervid. Hvarföre? Derföre att Riksdagen, om också möjligen erkännande det behöfliga deri, skulle svara: "kyrkan skall reda sig med sina för handen varande tillgångar". Det fins ock tillfällen, när det är ganska lyckligt, att de, som ega att besluta öfver medlen, resonnera just på det sättet. Om en chef för Landtförsvarsdepartementet, för att vinna en förbättring på ett håll, verkligen skulle vilja genomföra en kraftig reduktion på ett annat, så veta vi af egen erfarenhet från det privata lifvet, huru svår en sådan reduktion blir. Hinder af allehanda slag skola läggas i vägen för honom. Det fordras derföre ganska stark kraft för att vinna ett sådant mål, och denna kraft ligger deruti att departementschefen säger: "mine herrar, jag har icke medel till detta. Det andra är viktigare och för dess genomförande måste jag göra reduktion på det håll, der det kan göras". Jag tror det är till en gammal institutions stora fördel och icke skada, när en gräns sättes för anslagen. Om för den utveckling, som denna institution kräfver, tillgångar ständigt måste tagas från andra håll, så uppstår der lätt en osund växtlighet, vattenskott skjuta upp, hvilka draga saften bort från det ännu friska trädets stam. Jag tror icke att de synpunkter, jag velat antyda, sakna giltig-

het i afseende å Landt- och Sjöförsvarsdepartementen. På det jag icke må anses särskildt motvillig mot dessa bägge departement, vill jag nämna, att mitt resonnement blir detsamma i afseende å rikets universitet, och när den frågan kommer före, skall jag höja min röst i samma riktning äfven beträffande dessa. Vid många föregående riksdagar har jag med glädje bidragit till ökade anslag för de akademiska institutionerna, men vid denna riksdag kommer jag att se saken ur en annan synpunkt. Jag anser att våra universitet kräfva genomgripande förändringar, hvilkas natur jag här i detta sammanhang hvarken kan eller bör nämna eller ens antyda, men, då jag har denna åsigt och anser dessa institutioner böra undergå en genomgripande ändring, kan jag icke heller vara med om att bevilja anslag till dem, äfven om jag ansåge att det särskilda ändamål, hvarför anslaget ifrågasattes, vore godt. Genom att vägra ytterligare anslag gifver jag dem, som stå i spetsen för en styrelsegren, makt att stå emot massan af de underordnade. Jag vill gifva dem den kraft, som ligger i att kunna säga: vi måste reda oss med för handen varande tillgångar.

Att både Landt- och Sjöförsvarsdepartementens chefer kunna tillämpa denna regel, derom är jag alldeles öfvertygad, och jag uttalar icke detta såsom en gissning, ty jag har haft tillfälle göra mig något bekant med dessa förhållanden i egenskap af ledamot i en komité, som hade att sysselsätta sig med militära ämnen. Deremot är icke jag den rätte mannen att bedöma *hvar* besparingarna i detalj kunna ske.

Jag tror icke att man får alltför mycket fästa sig vid den förste talarens yttrande, att det finnes penningar, som stå till "okontrolleradt" förfogande af krigsministern. Hans ord föllo visserligen så, men af sammanhanget kunde man lätt finna att hans mening var, att dessa medel stå till regeringens förfogande, utan att Riksdagen derom beslutit. Och hans uppgift härom har icke blifvit fullt vederlagd. Det står qvar, att regeringen kunnat uppföra byggnader för en 70,000 kronor hvardera af sådana medel, på samma gång man å andra sidan kommer och begär så obetydliga belopp som några få tusen kronor i denna splittrade budget.

Då jag nämnde "splittrad budget", ber jag få göra en betraktelse, som jag mer än en gång förut framställt. Vore det icke tid på att vi kunde få budgeten något mera sammanslagen? Huru skall Riksdagen kunna med något vitsord för sitt bedömande säga, om det skall behöfvas ett tusen kronor mer eller mindre till t. ex. patroner. Hvarför icke slå anslagskrafven tillhopa och gifva regeringen friare händer i afseende å beloppens användning, i synnerhet som i vår statsförvaltning alla anslags användande på det skarpaste kontrolleras af statsrevisorerna, till hvilkas instruktion hör nära nog i första rummet att se till, det anslagen användas till de speciella ändamål, hvar-till de blifvit beviljade? Vår regering kan icke göra några s. k. "virements" eller öfverflyttningar från en titel till en annan, ej blott icke från den ena hufvudtiteln till den andra, utan icke ens inom samma hufvudtitels småposter. Det nu gällande systemet kunde försvaras i forna tider under ständsrepresentationen, när man drog lott om en mängd anslag i förstärkt Stats-Utskott. Då tänkte, efter

Statsverks
proposi-
tionen.
(Forts.)

hvad man sagt mig, Riksdagen: vi måste förbehålla oss så många chancer som möjligt, därför dela vi budgeten i så många delar. Jag tror att vi nu kunna öfvergå till ett bättre system. I alla händelser måste det betraktas såsom ett märkvärdigt förhållande, jag upprepar det, att regeringen eller Chefen för landtförsvars-departementet, jag vet icke hvilkendera, har så stora tillgångar till sitt förfogande, att man kan fritt disponera 1 à 200,000 kronor, när man å andra sidan begär så små anslag, som här förekomma.

Hvad befordringarna inom armén beträffar finner jag icke detta vara ett så obehagligt ämne, som här blifvit sagdt, ty det är ett ganska viktigt ämne, rörande hvilket det är angeläget att vinna upplysningar till bemötande af missförstånd. Jag är också öfvertygad om att de upplysningar hvilka chefen för Landtförsvarsdepartementet gifvit i detta ämne, skola mottagas med synnerlig tillfredsställelse, då jag nemligen icke förutsätter att hans faktiska uppgifter kunna vederläggas. Vål medgifver jag med den förste talaren, att det uppstod en lucka i hans bevisning, men härpå vill jag icke närmare ingå. Den sista tidens erfarenhet har mer än någonsin visat betydelsen af det militära befordringsväsendet. Det gäller nemligen att i befälets högsta grader få de mest dugande män. Särskildt från det sista rysk-turkiska kriget hafva vi erfarenhet om det elände, som uppstod just derigenom, att de högsta befälsgraderna voro besatta med odugligt folk.

De turkiska högre officerarne mottogo, såsom man vet, sina order från seraljen. Det senaste kriget å Balkanhalfön har åter visat hvad dugande män vid sådana tillfällen kunna uträtta och hvilken roll de spela. För min del tror jag således, att befordringsväsendet väl är en sak, som förtjenar tagas i betraktande, när det gäller anslag till militära ändamål, emedan alla anslag på huru många millioner de må vara varda förespilda, derest icke genom ett godt befordringsväsen, dugande män ställas i spetsen för de stridande krafterna.

Jag ber om ursäkt, om jag nu sysselsatt Kammaren för mycket med dessa synpunkter. Det har för mig haft den särskilda betydelsen, att de motivera det motsänd, jag måste ställa mot åtskilliga af dessa anslag, oakadt jag icke blott för regeringen i dess helhet, utan äfven särskildt för cheferna för de departement, frågan gäller, hyser största aktning och förtroende. Jag vill dock till slut nämna, att jag i fråga om sjöförsvaret finner mig böra tillämpa dessa synpunkter i ännu högre grad än i afseende å landtförsvaret. Särskildt ber jag få uttala, att jag mot en föregående talare måst anmärka, att det väl lär vara tids nog att bygga ett nytt pansarfartyg efter "Svea"-typen, sedan man fått praktiskt utröna hvad denna typ duger till.

Herr Carlson, Fredrik: Jag skulle också anhålla om ursäkt för att jag ytterligare förlänger denna diskussion, om icke hvad jag hade att säga vore så synnerligen kort. Jag ber först att få instämma i en anmärkning, hvilken den näst föregående talaren gjorde och som jag anser vara i hög grad riktig, visserligen i afseende å karakteren

af den diskussion, som vid remiss af den föreliggande stora propositionen förekommer. Om man dervid fäster sig vid detaljerna, går man den utredning i förväg, som just afses med remiss till Utskott. Derjemte har han rätt deruti, att det allmänna intryck, propositionen framkallar, eller allmänna anmärkningar öfver densamma äro på sin plats vid detta tillfälle. Det är också i sådant afseende som jag vågat bedja att få framföra en tanke, hvilken synes mig värd uppmärksamhet i afseende å propositionen i dess helhet.

En budget kan man knappt förstå, än mindre uppskatta, utan att taga i betraktande dess sammanhang dels med de föregående och dels dem, som man väntar skola följa efter den samma. Om man så behandlar den proposition, som nu är i fråga att remittera, så ställa sig förhållandena i det stora hela taget något annorlunda än hvad den allmänna uppfattningen synes vara. Jag syftar härmed på det mest framstående draget i denna proposition, nemligen den rikliga tillgången på öfverskott, icke mindre än åtta millioner. En sådan tillgång är visserligen i sig sjelf ett godt, men man får icke dervid fästa allt för stor vikt. Man måste taga i betraktande, att i den näst föregående propositionen ingingo likaledes öfverskott till belopp af sju millioner. Det är således egentligen endast en million, som öfverskjuter hvad man förut ansett behöfvas, och denna million motsvaras väl af de ökade anslag, som äro nödiga för de ökade utgifterna till statsförvaltningen och näringslivet. Dertill kommer att bland inkomsterna äfven ingå 1,800,000 kronor i besparingar af postverkets medel, hvilka icke kunna beräknas, åtminstone icke på långt när i samma omfattning, återkomma de följande åren.

Å andra sidan måste man taga i betraktande, att tillika föreslagits en afsättning af medel till belopp af mellan 2 och 3 millioner kronor. Det verkliga öfverskottet är ungefär en million mer än vid förra riksdagen. Att ett sådant öfverskott finnes, är ju ett bevis, att statsregleringen vid föregående riksdagar är med försigtighet uppgjord, men att det måst intagas i den ordinarie budgeten visar också, att det icke utgör en tillgång, som kan användas för hvilket ändamål som helst och att således nedsättningar i beräkningen fortfarande äro nödiga för att det hela skall vid en kommande riksdag gå ihop. Egentligen har detta förhållande blott den betydelse, att en del af inkomsterna tagits i anspråk för statsutgifternas bestridande ett par år senare än de influtit.

En gång begynt, kan detta förhållande icke annat än fullföljas. Vid 1884 års riksdag upptogos såsom tillgångar i den ordinarie budgeten något öfver fem millioner, vid 1885 års riksdag nära sju millioner och nu något öfver åtta millioner. Det är lätt att förutse, det de vid en kommande statsreglering skola blifva behöfliga till ännu större belopp. Jag vill för min del häraf draga den slutsats, att man icke bör, till följd af den nuvarande ställningen, hvilken äfven jag för öfrigt anser vara ganska god, taga sig anledning att tro, det man kan väsentligen nedsätta inkomsterna. Är nu denna slutsats riktig, måste man äfven vara ganska varsam i fråga om skattenedsättningar.

*Statsverks-
proposi-
tionen.
(Forts.)*

Statsverks-
proposi-
tionen.
(Forts.)

Herr Mankell: Jag ber Kammaren om ursäkt för att jag ännu några ögonblick tager dess tid i anspråk. Det gäller blott ett uttryck, jag använde om vissa medel på fjerde hufvudtiteln, som jag kallade okontrollerade. För de ledamöter af Kammaren, hvilka möjligen icke uppfattat, hvad jag dermed menade, ber jag få nämna, att dessa medel icke upptäckas af statsrevisorerna förr än två à tre år efter det de influtit. De medel, som inflöto år 1882, varseblefvos icke förr än af den statsrevision, som började den 15 Augusti 1884, och Riksdagen fick derom ingen kännedom förr än år 1885. Ännu värre är det med de utgifter, som med dessa inkomster bestridas. Räkenskaperna äro nemligen så uppställda, att man icke ser hvart inkomsterna gått och hvartill de blifvit använda, annat än i ytterst få fall, när det särskildt angifves af regeringen, då statsrevisionen kan meddela förhållandet. I följd deraf kan merendels hvarken någon granskning af medlens användande ske, ej heller något omdöme derom uttalas, hvarföre man med skäl kan säga, att de i sjelfva verket äro okontrollerade. När nu dessa inkomster och utgifter uppgå till ett belopp af mellan en half och en hel million kronor, så förefaller det i hög grad olämpligt, att Riksdagen öfver dem icke skall hafva någon bestämmande rätt.

Efter härmed slutad öfverläggning blef den Kongl. propositionen jemte de i anledning deraf inom Kammaren nu afgifna yttrandena hänvisad till Stats-Utskottet.

Föredrogs och godkändes Riksdagens Kanslideputerades den 21 i denna månad bordlagda Memorial N:o 1, angående antagande af tjänstemän i Riksdagens kansli.

Afgåfvos och bordlades följande motioner:

N:o 1, af Friherre *Klinckowström*, med åtskilliga förslag beträffande vissa delar af Kongl. Maj:ts vid innevarande riksdag afgifna proposition angående statsverkets tillstånd och behof;

N:o 2, af Herr *von Baumgarten*, om anslag till bestridande af kostnader, som kunna föranledas deraf, att staten öfvertager skyldigheten att hemta läkare och bestå medicin åt sjuk indelt soldat under vistelse på roten; samt

N:o 3, af Herr *Bäckström*, om upphäfvande af kronans behörighet att söka återvinna eganderätt till vissa under bruk eller fabriker skatteköpta hemman.

Föredrogs och bordlades de vid detta sammanträdes början aflemnade Kongl. propositioner.

Föredrogs och lades till handlingarna Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse till Riksdagen i anledning af en vid sist förflutne riksdag beslutad lagförändring.

Föredrogs och lades till handlingarna Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse till Riksdagen om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som jemlikt § 46 af Riksdagsordningen tillkommer en ledamot af statsrådet; och skulle underrättelse om denna skrifvelses innehåll genom utdrag af protokollet meddelas vederbörande Utskott samt de ledamöter, som hafva inseende öfver Riksdagens kansli.

Ledighet från Riksdagsgöromålen beviljades Herr *Storckenfeldt* under tre veckor från denna dag och Herr *Falk, Helmer*, under 24 dagar från den 27 innevarande månad.

Justerades fyra protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter Kammararen åtskildes kl. 1,15 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
